

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ: RDG5750007
 ชื่อโครงการ: แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการบริเวณที่ราบแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลางใน 4 จังหวัดเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
 ชื่อนักวิจัย: ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิชากร จารุศิริ อัญชัญ ตัณฑเทศ และสุรมงคล ศิริพล สังกัดคณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มศว และสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) หรือ สทอภ (GISTDA)
 E-mail: witchakorn@g.swu.ac.th, unchun@g.swu.ac.th, suramongkon@gistda.or.th
 ระยะเวลาโครงการ: 15 กรกฎาคม 2557 – 14 กันยายน 2558

การศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการบริเวณที่ราบแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลางใน 4 จังหวัดเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวที่สำคัญต่างๆ ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการ พร้อมวิเคราะห์ประเด็นโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยว และกำหนดแผนแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบริเวณที่ราบแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลาง 4 จังหวัด ประกอบแผนที่เส้นทางท่องเที่ยว โดยเป็นการบูรณาการเพื่อจัดการการท่องเที่ยว มีการศึกษาตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนใน 3 โครงการย่อยคือ 1) ด้านเศรษฐกิจ: การพัฒนามาตรฐานอาหารและผลิตภัณฑ์แปรรูปจากท้องถิ่นเพื่อสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวให้แก่ชุมชน 2) ด้านสังคม: การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อสื่อความหมายภูมิปัญญาท้องถิ่น และ 3) ด้านสิ่งแวดล้อม: การสำรวจความหลากหลายของนกในบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลางใน 4 จังหวัด ใช้วิธีศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ สำหรับการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพได้ทำการไปพร้อมกันโดยศึกษาเชิงลึกแบบสนทนากลุ่มย่อยกับกลุ่มบุคคล 3 กลุ่มคือ กลุ่มประชาชนในพื้นที่ กลุ่มผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และกลุ่มองค์กรท้องถิ่นทั้งหน่วยราชการและภาคเอกชนที่ส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยว

ด้านการวิจัยเชิงปริมาณ มีการสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการรับรู้แหล่งท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยวที่เคยและอยู่ระหว่างการท่องเที่ยว โดยการศึกษาครั้งนี้เน้นการศึกษาศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยว 5 ประการได้แก่ จุดดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว การเข้าถึง ที่พัก สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ และกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่เกิดมาจากการสร้างเค้าโครงหลักของการวิจัยในครั้งนี้ คือ theme of tourism route ในการกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวในลักษณะเฉพาะทาง (niche tourism) ผลการศึกษาพบว่านอกจากความโดดเด่นในด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวแล้ว กลุ่มจังหวัดรองทางการท่องเที่ยว ทั้ง 3 จังหวัด รวมถึงจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ยังมีศักยภาพในด้านมีเอกลักษณ์ของอาหาร

ท้องถิ่นและภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งสามารถนำมาพัฒนาเป็นจุดขายทางการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ดังจะเห็นได้จากการศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนามาตรฐานอาหารและผลิตภัณฑ์แปรรูปจากท้องถิ่นเพื่อสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวให้แก่ชุมชน ข้อค้นพบจากการสรุปผลการศึกษา พบว่า บริเวณพื้นที่ศึกษายังสามารถกำหนดเส้นทางรูปแบบใหม่ที่สอดคล้องกับเค้าโครงการวิจัยหลัก คือ การกำหนดการท่องเที่ยวเชิงอาหาร เพื่อนำจุดเด่นในด้านอาหารมาเป็นปัจจัยสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวเลือกกลุ่มจังหวัดพื้นที่ศึกษานี้เป็นจุดหมายปลายทางหลักทางด้านการท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Food Tourism Destination) ส่วนทางด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น พบว่า ประเด็นที่น่าเป็นห่วงเกี่ยวกับการรักษาอัตลักษณ์ของชุมชนและสถานที่ที่มีสาเหตุสำคัญมาจากความขัดแย้งของคนในชุมชนท้องถิ่นในการดูแลรักษา หรือขาดการเล็งเห็นความสำคัญต่อมรดกทางวัฒนธรรมในชุมชน/แหล่งท่องเที่ยว รวมถึงความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเปลี่ยนไปจากการเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมเมือง ทำให้ขาดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในปัจจุบัน จึงเป็นปัจจัยคุกคามในแง่ขององค์ประกอบทางด้านสังคมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สำหรับด้านองค์ประกอบอื่นๆของทรัพยากรท่องเที่ยวพบว่า การให้บริการการท่องเที่ยว (ที่พักค้างแรม อาหารและเครื่องดื่ม สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการต่างๆ) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความเห็นว่า มีความพร้อมในการให้บริการในระดับปานกลางถึงมาก แต่อย่างไรก็ตาม คุณภาพการให้บริการท่องเที่ยวยังต้องได้รับการปรับปรุงให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยพบว่า จังหวัดที่มีการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวและการพัฒนาการท่องเที่ยวน้อย จะยังมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติมาก จึงเป็นผลให้สามารถพบความหลากหลายของชนิดพันธุ์กันได้มากที่สุด ดังในอำเภอโมรโมร์และอำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาทจึงชี้ให้เห็นว่า ในการจัดการการท่องเที่ยวไม่ว่ารูปแบบใดก็ตาม ควรตั้งอยู่บนรากฐานของการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การพัฒนาสามารถกระทำได้ แต่ต้องไม่เกินขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ และการเปลี่ยนแปลงของสภาพดั้งเดิมของพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านธรรมชาติ หรือสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น

การพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวในปัจจุบัน จะประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยการบูรณาการหลายส่วน ทั้งในด้านองค์ความรู้ ความร่วมมือ และการบริการจัดการต่างๆ การรู้จักตัวตนและหาเอกลักษณ์แล้วนำมาถ่ายทอดเป็นจุดขายทางการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ จะทำให้กลายเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่และเป็นให้ทั้ง 4 จังหวัดกลายเป็นจุดหมายปลายทางหลักในการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยว ซึ่งเป็นผลให้เกิดประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อพื้นที่

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงบูรณาการ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การมีส่วนร่วมของชุมชน การวิจัยเชิงพื้นที่

Abstract

Project Code: RDG5750007

Project Title: The Guideline for Integrated Tourism Management in the middle part of the Chao Phraya River in four provinces to develop sustainable tourism

Investigator: Assist. Prof. Witchakorn Charusiri, Unchun Tuntates
Faculty of Environmental Culture and Ecotourism, Srinakharinwirot University
Suramongkon Siripon
Geo-Informatics and Space Technology Development Agency
(Public Organization) (GISTDA)

E-mail: witchakorn@g.swu.ac.th, unchun@g.swu.ac.th,
suramongkon@gistda.or.th

Project Duration: 15 July 2014 – 14 September 2015

Keywords: Integrated tourism management, sustainable tourism

This research aims to 1) survey the potentials of tourism resources, 2) determine SWOT analysis of the integrated tourism management within four provinces in the middle part of the Chao Phraya River 3) define a management plan for tourism sustainability including tourist site mapping. This research consists of three projects based on components of sustainable tourism management in terms of economic, social, and environmental bases. In part of economy, the researchers focus on the development of food and local products and food standard to generate community income for community. Meanwhile, the dimension of social, we concern about cultural landscape management for local wisdom interpretation of cultural tourism. Furthermore, the study on diversity of bird within tourism site is a representative as an indicator of environment and sustainable development. The research methodology is qualitative and quantitative research methods by using the participatory process of all groups related to the tourism management both public and private agencies. The data was collected by using a survey, in-depth interview and interrogation, tracing to study the tourist behavior, group discussion, and public hearing including quantitative data collection as well.

The results found that although Angthong, Singburi, and Chainat provinces were classified as a secondary destination of tourist's expectation, however they had many identities of tourism resources in aspects of historic, cultural, aesthetic, social, and environmental values. Moreover, they had traits of local food and wisdom that also were one of focus point of tourism marketing effectively. These could be a supported factor to a define food tourist destination. For Local community, the results found that they concerned about preserving local identities and sense of place of community which resulted from conflicts between local people, lack of perception and awareness of significances of place, and relationship between local communities and people. These also were one of important threats of sustainable tourism management. As for the other components of management, tourists perceived that facilities and services within tourist sites had a readiness for using but they had not a potential for providing service enough to give tourists more satisfaction of visiting. Nevertheless, the development of facilities and services should have improved these problems based on environmental principle friendly. As the results, the more place developed tourism increasingly, the more diversity of bird decreased continuously. From these reason, it ensured that any tourism development should have undertaken based on balancing of sustainability. In addition, tourism management and development in the current should have integrated as a whole such as knowledge, participation, managerial and strategy development, and self understanding to reveal the identity of community for creativity tourism.

Keywords: Integrated tourism, Sustainable tourism, Community participation, Community-based, spatial research